

***ПОХИЛЕНКО Ірина,**
кандидат юридичних наук, доцент, доцент ка-
федри політичних наук і права Київського націо-
нального університету будівництва і архітек-
тури*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Цифрове середовище створює нові економічні можливості для суб'єктів господарювання. В усьому світі, в регіонах, містах та країнах прозорість та доступність інформації стимулюють економічне зростання, розвивають сектори та стимулюють інновації. Терміни «відкритий уряд», «електронний уряд», «електронний суд», «цифрова трансформація», «штучний інтелект» стали одними з ключових елементів дискусій у ХХІ ст. Світова пандемія COVID-19 продемонструвала важливість дистанційної взаємодії, проте найбільшої актуальності в Україні ця тема набула в умовах запровадження воєнного стану.

Аналіз розвитку електронного урядування в країнах світу Організацією Об'єднаних Націй (ООН) здійснюється з 2003 року шляхом формування комплексного показника - Індекс розвитку електронного урядування (The UN Global E-Government Development Index, EGDI). В Україні, концептуальні засади державної політики у сфері інформатизації, розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування визначено, насамперед, у низці таких актів як: Закони України «Про інформацію», «Про концепцію національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про адміністративні послуги», «Про захист інформації в інформаційно - телекомунікаційних системах», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про електронну комерцію» тощо.

В цьому контексті в науковій літературі [1, С.281] висловлюється позиція про запровадження права цифрової економіки, яке слід розглядати в контексті підгалузі господарського права і господарського законодавства, як напрям господарсько-правової науки і як навчальну дисципліну (зазвичай спецкурсу) у вищезгаданих значеннях. Зазначена позиція обґрунтовується значною специфікою відносин щодо: суб'єктного складу (поява віртуальних підприємств, суб'єктів цифрового бізнесу, уповноважених органів з питань цифровізації), об'єктного складу (нарівні з об'єктами в речовій формі широко використовується так зване безтілесне майно, зокрема цифрові технології та породжені ними явища/об'єкти – цифрові платформи, бізнес-сайти, чат-боти, роботи, штучний інтелект, віртуальна реальність, доповнена реальність тощо), форм спілкування, включно зі встановленням договірних зв'яз-

ків (поступовим домінуванням в цій сфері електронної форми), умов конкуренції на ринках (з огляду на функціонування на них цифрових платформ, віртуальних підприємств з невизначеним правовим статусом, зміненими умовами домінування та антиконкурентних дій тощо), відповідальністю (що стосується використання цифрових ресурсів, віртуальних об'єктів), порядку вирішення/врегулювання конфліктів/спорів (поява он-лайн процедур, в тому числі з використанням цифрової платформи, якою опікується уповноважений орган) тощо. В цих умовах змінюється і роль, перше, держави (посилення державного регулювання, в тому числі і з точки зору встановлення вимог до цифрових ресурсів, та співрегулювання, за якого держава участь в регулюванні відносин цифрової економіки поділяє із суб'єктами саморегулювання не лише в традиційній вже формі – шляхом передання саморегулювним організаціям окремих своїх регулювних функцій, а й шляхом консультування з ними) і права, яке має забезпечувати регулювання відносин ЦЕ з урахуванням перспективи та наслідків їх розвитку, і правової науки, що покликана дослідити ці складні відносини з точки зору віднайдення оптимальних шляхів їх регулювання, співпрацюючи (з огляду на складність наслідків цифровізації) з представниками інших галузей науки (економічних, соціологічних, інформатики, стандартизації, сертифікації та метрологічного забезпечення, екології, національної безпеки тощо).

Станом на 2023 рік серед актуальних цифрових проєктів можна виокремити такі:

- Єдиний державний портал адміністративних послуг. Переведення адміністративних послуг в електронний вид.
- Кабінет електронних сервісів.
- Електронний суд.
- Система електронної взаємодії органів виконавчої влади.
- Міжвідомчий електронний документообіг.
- Онлайн будинок юстиції.
- Відкриті дані. Портал відкритих даних.
- Електронні закупівлі – система Prozorro.
- Онлайн - портал державних послуг «Дія» – точка доступу до всіх публічних послуг, які держава надає громадянам та бізнесу.

Отже, розвиваючи тезу щодо права цифрової економіки, можна зробити висновки, що право цифрової економіки - це підгалузь господарського права, яка регулює правові аспекти використання технологій інформаційного суспільства та їх впливу на економіку, забезпечує регулювання використання інформаційних технологій та їх впливу на бізнес, права та інтереси громадян та компаній в цифровому середовищі, спрямоване на забезпечення відповідного рівня захисту даних та приватності користувачів, які мають справу з інформаційними технологіями та електронною комерцією.

Проте, воєнний стан вніс свої корективи в цифровізацію господарської діяльності, які мають як свої переваги, так і недоліки.

Серед переваг можна визначити наступні:

Розвиток електронної комерції. Умови воєнного стану призводять до зменшення руху людей та товарів. Тому електронна комерція стає надзвичайно важливою для забезпечення продуктів та інших необхідних речей під час воєнних дій.

Забезпечення взаємодії. Цифрові технології допомагають у забезпеченні ефективної взаємодії між державою та суб'єктами господарювання, оскільки віртуальні платформи та інші електронні ресурси можуть забезпечити зв'язок, коли звичайні засоби взаємодії стають недоступними.

До недоліків слід віднести:

Недоступність деяких ресурсів. В перші місяці війни доступи до ряду реєстрів були заблоковані, а зараз діють з обмеженим доступом, оскільки деякі дані, які в мирний час використовувалися для боротьби з корупцією, розвитку економіки та побудови демократичного суспільства, потенційно можуть бути використані росією проти України.

Зниження довіри до електронних ресурсів. В умовах війни, з'являються нові шахрайські схеми, що призводить до зниження довіри до електронних ресурсів, таких як електронні платформи чи онлайн-магазини.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що цифровізація господарської діяльності в Україні не спиняє свого розвитку, навіть в умовах воєнного стану. З'являються нові цифрові можливості та інструменти задля поліпшення взаємодії між державою та суб'єктами господарювання. Яскравим прикладом є нові інструменти в «Дії», однак поряд із цим, залишаються не усунутими як технологічні, так і правові недоліки, що в значній підривають довіру до електронних платформ та можуть призводити до певних порушень.

Література:

1. Вінник О. Право цифрової економіки: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. 350 с.